

Міністерство освіти і науки України Національний університет
«Чернігівська політехніка»

Навчально-науковий інститут права і соціальних
технологій

Кафедра публічного та приватного права

СИЛАБУС

ОК 22 – Екологічне право

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри

 Литвиненко В.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 30 » серпня 2024 р.

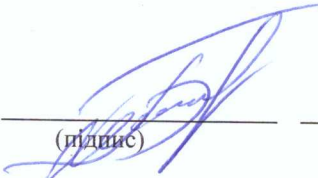
Розробник (-и): Барабаш А.Г., к.ю.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

 (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри публічного та приватного права

Протокол від «30» серпня 2024 р. №9

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

 (підпис) Буяльська Н.П.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	3-ий рік навчання (5 семестр) ОПП «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Барабаш А.Г., доцент кафедри публічного та приватного права, к.ю.н., доцент
Профайл викладача (-ів)	https://civil.stu.cn.ua
Контакти викладача	barabash@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. На сьогодні дисципліна набуває важливого значення у зв'язку з актуалізацією питань охорони довкілля. Протягом тривалого часу економічний розвиток держави супроводжувався нераціональною експлуатацією природних ресурсів, низькою пріоритетністю захисту довкілля, порушенням норм екологічної безпеки. Прийнятий Верховною Радою України Закон «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» спрямований на перегляд головних стратегічних завдань державної екологічної політики, ґрунтується на виявленні основних проблем у сфері довкілля у державі та має на меті їх вирішення.

Вивчення дисципліни «Екологічне право» дозволяє здобувачам вищої освіти правильно тлумачити й застосовувати норми, які регулюють екологічні відносини; здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації відносин у сфері охорони довкілля; при виконанні професійних завдань визначати правовий статус органів у сфері екологічного управління й правові наслідки рішень, які вони приймають; у межах правового механізму природокористування та охорони довкілля визначати заходи раціонального природокористування; застосовувати передбачені

законодавством механізми правового регулювання використання, охорони й відтворення природних ресурсів.

3. Мета та цілі курсу. Метою вивчення екологічного права є оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями про правове забезпечення екологічних відносин, використання та охорону природних ресурсів, екологічну безпеку, екологічні права та обов'язки особи, юридичну відповідальність за порушення екологічних норм; особливості використання та правової охорони земель, надр, вод, лісів, атмосферного повітря, озонового шару, клімату, рослинного і тваринного світу, природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України; міжнародно-правову охорону довкілля та охорону довкілля за законодавством Європейського Союзу.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути наступні загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньою програмою:

1) **загальні компетентності:**

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2) **спеціальні (фахові, предметні) компетентності:**

СК18. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

СК26. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні результати навчання, передбачені освітньою програмою:

ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

ПР15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПР17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПР20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

5. Пререквізити. -

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	60
Індивідуальне завдання –	
Всього кредитів	3

Формами проведення занять є лекційні та практичні заняття, самостійна робота, виконання модульної контрольної роботи. Проведення занять відбувається на парах згідно розкладу та за допомогою платформи дистанційного навчання «MOODLE».

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Поняття екологічного права як галузі права. Загальні засади правового регулювання екологічних відносин

Тема 1. Екологічне право як галузь права. Джерела екологічного права.

Поняття та проблеми екології. Термін «екологія». Поняття екологічного права. Ознаки екологічного права.

Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, їх класифікації. Підстави виникнення, зміни та припинення екологічних правовідносин. Предмет екологічного права. Доктринальні підходи до визначення об'єктів та суб'єктів екологічних правовідносин.

Особливості методу правового регулювання екологічних відносин. Принципи екологічного права та екологічного законодавства.

Система екологічного права.

Екологічне право як наука та навчальна дисципліна.

Поняття, загальна характеристика й особливості джерел екологічного права. Класифікація джерел екологічного права та їх система.

Конституційні засади регулювання екологічних відносин. Закони як джерела екологічного права.

Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як джерела екологічного права. Правове значення судової практики в регулюванні екологічних відносин. Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.

Тема 2. Правові засади екологічного управління.

Правові засади державної екологічної політики. Поняття екологічного управління.

Система і повноваження органів екологічного управління. Органи загальної компетенції. Органи спеціальної компетенції. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів в системі органів екологічного управління.

Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля.

Правове регулювання функцій екологічного управління. Просторово-територіальний устрій природних ресурсів. Облік та кадастри природних ресурсів. Екологічне прогнозування та планування. Екологічний моніторинг. Оцінка впливу на довкілля. Стратегічна екологічна оцінка. Екологічний контроль. Екологічне інформаційне забезпечення. Екологічна стандартизація та нормування. Екологічне ліцензування.

Тема 3. Екологічні права та обов'язки громадян.

Загальна характеристика екологічних прав громадян. Зв'язок екологічних прав з правом на життя. Конституційні екологічні права. Екологічні права, встановлені у спеціальних законах. Екологічні права, встановлені підзаконними нормативними актами.

Право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Право громадян на відшкодування шкоди, заподіяної порушенням права на безпечне довкілля. Право громадян на одержання екологічної інформації.

Поняття та види екологічних обов'язків громадян. Конституційні екологічні обов'язки. Екологічні обов'язки, встановлені у спеціальних законах. Екологічні обов'язки, встановлені підзаконними нормативними актами.

Гарантії, охорона, форми та способи захисту екологічних прав громадян. Практика Європейського Суду з прав людини у сфері забезпечення екологічних прав громадян.

Змістовий модуль 2. Правові засади екологічної безпеки. Право власності на природні ресурси. Право природокористування.

Тема 4. Правове забезпечення екологічної безпеки.

Поняття екологічної безпеки. Екологічна безпека як складова національної безпеки. Об'єкти екологічної безпеки. Суб'єкти забезпечення екологічної безпеки.

Види екологічної безпеки за територіальним принципом. Види екологічної безпеки залежно від екологічно небезпечних видів діяльності людини.

Заходи щодо забезпечення вимог екологічної безпеки. Організаційно-превентивні заходи. Регулятивно-стимулюючі заходи. Розпорядчо-виконавчі заходи. Охоронно-відновлювальні заходи.

Поняття надзвичайних екологічних ситуацій, їх класифікація. Оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації. Правові заходи щодо забезпечення захисту населення та територій, запобігання та ліквідація наслідків надзвичайної екологічної ситуації.

Тема 5. Право власності на природні ресурси та комплекси. Право природокористування (загальні положення).

Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси.

Загальна характеристика форм права власності на природні ресурси та комплекси. Особливості права власності Українського народу на природні ресурси. Право державної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право комунальної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Особливості правового регулювання права спільної комунальної власності на природні ресурси та комплекси. Право приватної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення.

Порядок та особливості безоплатного набуття громадянами України у приватну власність природних ресурсів. Особливості припинення права приватної власності у зв'язку з відчуженням природних ресурсів для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Основні права та обов'язки власників природних ресурсів. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників природних ресурсів.

Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси.

Право природокористування. Основні принципи природо-користування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування. Право загального і спеціального природокористування та їх ознаки. Особливості користування природними ресурсами на умовах оренди. Особливості користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони. Юридичні підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування.

Захист прав природокористувачів.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання охорони та використання окремих природних ресурсів

Тема 6. Правове регулювання використання та охорони земель та надр

Земля як об'єкт еколого-правових відносин. Поняття земельних ресурсів. Поняття земельної ділянки. Поняття ґрунту. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення.

Правова охорона земель та ґрунтів. Збереження земель. Відтворення земель. Поліпшення земель. Обґрунтування та забезпечення досягнення раціонального землекористування. Захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб. Захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення. Ерозія ґрунтів. Захист земель від забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів. Збереження природних водно-болотних угідь. Попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів. Консервація деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства.

Державний фонд надр як об'єкт еколого-правових відносин. Поняття та правовий режим надр. Поняття та види корисних копалин. Родовища корисних копалин. Право надрокористування. Обмеження права надрокористування. Забезпечення повного і комплексного

геологічного вивчення надр. Додержання встановленого законодавством порядку надання надр у користування і недопущення самовільного користування надрами. Раціональне вилучення і використання запасів корисних копалин і наявних у них компонентів. Недопущення шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами, на збереження запасів корисних копалин, гірничих виробок і свердловин, що експлуатуються чи законсервовані, а також підземних споруд. Охорона родовищ корисних копалин від затоплення, обводнення, пожеж та інших факторів, що впливають на якість корисних копалин і промислову цінність родовищ або ускладнюють їх розробку. Запобігання необґрунтованій та самовільній забудові площ залягання корисних копалин і додержання встановленого законодавством порядку використання цих площ для інших цілей. Запобігання забрудненню надр при підземному зберіганні нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захороненні шкідливих речовин і відходів виробництва, скиданні стічних вод. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону та використання надр.

Тема 7. Правове регулювання використання та охорони вод і лісів

Води як об'єкт еколого-правових відносин. Водний фонд України. Водні об'єкти. Право водокористування та правова охорона вод.

Водоохоронні заходи. Недопущення введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів, що можуть впливати на стан води. Заборона скидати у водні об'єкти відходи і сміття. Заборона забруднювати, засмучувати поверхні водозаборів, льодового покриву водойм, морів, їх заток і лиманів виробничими, побутовими та іншими відходами, нафтовими, хімічними та іншими забруднюючими речовинами.

Особливості правового регулювання користування землями водного фонду. Правовий режим водоохоронних зон та прибережних захисних смуг. Правовий режим пляжної зони. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.

Ліс як об'єкт еколого-правових відносин. Поняття лісу та лісових ресурсів. Правове забезпечення використання та охорони лісів. Відтворення лісів: відновлення лісів та лісорозведення. Значення Зеленої книги України для охорони та захисту лісів. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.

Тема 8. Правове регулювання використання та охорони рослинного і тваринного світу

Рослинний світ як об'єкт еколого-правових відносин. Поняття рослинного світу та природних рослинних ресурсів. Правове забезпечення використання та охорони рослинного світу.

Встановленням правил і норм охорони, використання та відтворення об'єктів рослинного світу. Заборона та обмеження використання природних рослинних ресурсів у разі необхідності. Здійснення оцінки впливу на довкілля та інших заходів з метою запобігання загибелі об'єктів рослинного світу в результаті господарської діяльності. Захист земель, зайнятих об'єктами рослинного світу, від пожеж, ерозії, селей, підтоплення, затоплення, заболочення, засолення, висушення, ущільнення, засмічення, забруднення промисловими і побутовими відходами і стоками, хімічними й радіоактивними речовинами та від іншого несприятливого впливу. Інші способи захисту рослинного світу. Значення Червоної книги України та Зеленої книги України для охорони та захисту рослинного світу. Особливості правового регулювання використання та охорони зелених насаджень у населених пунктах. Юридична відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ.

Тваринний світ як об'єкт еколого-правових відносин. Поняття тваринного світу та об'єктів тваринного світу. Правове забезпечення використання та охорони тваринного світу. Правове регулювання полювання і мисливського господарства. Правове регулювання рибальства і рибного господарства. Основні вимоги та принципи охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу. Збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі. Недопустимість погіршення середовища

існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин. Збереження цілісності природних угруповань диких тварин. Додержання науково обґрунтованих нормативів і лімітів використання об'єктів тваринного світу, забезпечення невиснажливого їх використання та відтворення. Рациональне використання корисних властивостей і продуктів життєдіяльності диких тварин. Регулювання чисельності диких тварин в інтересах охорони здоров'я населення і запобігання заповіданню шкоди довкіллю, господарській та іншій діяльності. Інші способи захисту тваринного світу. Значення Червоної книги України для охорони та захисту тваринного світу. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону та відтворення тваринного світу.

Тема 9. Правове регулювання охорони атмосферного повітря, озонового шару і клімату. Правове регулювання використання і охорони природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України

Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти еколого-правових відносин. Поняття атмосферного повітря і охорони атмосферного повітря. Озоновий шар як елемент атмосферного повітря. Поняття клімату і охорони клімату. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату.

Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря, озонового шару та клімату. Особливості правового регулювання нормування в галузі охорони атмосферного повітря: нормативи екологічної безпеки атмосферного повітря; нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел; нормативи гранично допустимого впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел; нормативи вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел; технологічні нормативи допустимого викиду забруднюючих речовин. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару та клімату.

Природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України як об'єкти еколого-правових відносин. Живі і «неживі» ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони. Правові засади використання природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України. Правове забезпечення охорони природних ресурсів та морського середовища в межах виключної (морської) економічної зони України. Конвенції з морського права як основа для міжнародно-правового механізму захисту і збереження морського середовища. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України.

Теми практичних занять.

1. Екологічне право як галузь права.
2. Екологічні права та обов'язки громадян.
3. Правове забезпечення екологічної безпеки.
4. Право власності на природні ресурси та комплекси. Право природокористування (загальні положення).
5. Правове регулювання використання та охорони вод та лісів.
6. Правове регулювання використання та охорони рослинного і тваринного світу.
7. Правове регулювання охорони атмосферного повітря, озонового шару і клімату. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України.

Тематика самостійної роботи

1. Поняття, особливості джерел екологічного права. Класифікація джерел екологічного права та їх система.
2. Конституційні засади регулювання екологічних відносин. Закони як джерела екологічного права.
3. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як джерела екологічного права.

4. Правове значення судової практики в регулюванні екологічних відносин.
5. Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.
6. Правові засади державної екологічної політики. Поняття екологічного управління.
7. Система і повноваження органів екологічного управління. Органи загальної компетенції. Органи спеціальної компетенції. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів в системі органів екологічного управління.
8. Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля.
9. Правове регулювання функцій екологічного управління. Просторово-територіальний устрій природних ресурсів. Облік та кадастри природних ресурсів. Екологічне прогнозування та планування.
10. Екологічний моніторинг.
11. Оцінка впливу на довкілля. Стратегічна екологічна оцінка.
12. Екологічний контроль.
13. Екологічне інформаційне забезпечення.
14. Екологічна стандартизація та нормування.
15. Екологічне ліцензування.
16. Господарська діяльність в системі економічних та екологічних інтересів. Значення положень Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» для екологічної та економічної політики України.
17. «Зелена економіка» та екологічне господарювання в її складі. Правові засоби та режими забезпечення інтересів охорони довкілля у сфері господарювання. Встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.
18. Встановлення ставок екологічного податку. Надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.
19. Інноваційна діяльність у сфері навколишнього природного середовища при здійсненні господарської діяльності.
20. Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти еколого-правових відносин. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату.
21. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря, озонового шару та клімату.
22. Особливості правового регулювання нормування в галузі охорони атмосферного повітря: нормативи екологічної безпеки атмосферного повітря; нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел; нормативи гранично допустимого впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел; нормативи вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел; технологічні нормативи допустимого викиду забруднюючих речовин.
23. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару та клімату.
24. Природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України як об'єкти еколого-правових відносин. Живі і «неживі» ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони.
25. Правові засади використання природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України.
26. Конвенції з морського права як основа для міжнародно-правового механізму захисту і збереження морського середовища.
27. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону природних ресурсів

- континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України.
28. Діяльність міжнародних правоохоронних організацій.
 29. Перші міжнародно-правові заходи проти забруднення Світового океану. Значення Стокгольмської конференції ООН 5-16 червня 1972 р. для вирішення проблем довкілля.
 30. Міжнародно-правова охорона біологічного різноманіття, окремих видів флори і фауни та середовищ їх існування.
 31. Міжнародно-правова охорона ландшафтів.
 32. Міжнародно-правова охорона довкілля від забруднення радіоактивними та іншими небезпечними речовинами і матеріалами.
 33. Поняття і розвиток права охорони довкілля ЄС.
 34. Принципи права охорони довкілля ЄС: принцип субсидіарності, принцип пропорційності, принцип запобігання (precautionary principle) та обережності (preventive action); принцип усунення джерела шкоди; принцип «забруднювач платить».
 35. Система та компетенція органів ЄС у сфері охорони довкілля. Рада Європейського Союзу як головний законодавчий орган ЄС та її повноваження у сфері охорони довкілля.

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка за семестр складається з суми балів за поточне оцінювання, модульної контрольної роботи, підсумкового оцінювання.
Практичні заняття	Під час практичного заняття викладач здійснює усне опитування ЗВО. Усне опитування - включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на практичне заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), відповіді на контрольні питання з теми семінарського заняття.
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	-
Модульна контрольна робота	Перелік варіантів модульної контрольної роботи розміщується в системі Moodle за посиланням https://eln.stu.cn.ua/mod/page/view.php?id=248007 Основні вимоги до написання модульної контрольної роботи наступні: обсяг робіт - орієнтовно 9-11 сторінок, текст викладається з інтервалом 1,5 шрифтом Times New Roman кеглем 14, обов'язково наводиться список використаних джерел (міжнародні нормативні акти, нормативні акти України, підручники, наукові статті, коментарі до законів тощо). Робота має бути актуальною на момент подання її на перевірку, розкривати актуальний стан правового регулювання відповідних суспільних відносин. Наукова література, яка використовується ЗВО, повинна бути датована, принаймні в більшості, останніми п'ятьма роками. Модульна контрольна робота підгружається на Moodle протягом семестру https://eln.stu.cn.ua/mod/assign/view.php?id=283577
Аналітичний огляд наукової статті	ЗВО самостійно обирають тему для аналітичного огляду наукових публікацій. Для виконання даної роботи ЗВО повинні самостійно знайти статтю за обраною проблематикою та зробити аналітичний огляд (реферування) публікації, зробивши акцент на актуальності даної проблеми та на пропозиціях автора, щодо вирішення цих проблем. В

	зключній частині даного завдання необхідно визначити, чи поділяє ЗВО точку зору автора статті, зазначити власне бачення наукової проблеми, критично оцінити альтернативні погляди на дану проблему.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх видів навчальної роботи (в тому числі, модульної контрольної роботи) і наявність не менше 35 балів набраних за семестр за усі види роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
1	Змістовий модуль 1. Поняття екологічного права як галузі права. Загальні засади правового регулювання екологічних відносин: присутність на лекційному занятті усна відповідь вирішення задачі	0...10 0...2 0...4 0...4
2	Змістовий модуль 2. Правові засади екологічної безпеки. Право власності на природні ресурси. Право природокористування: присутність на лекційному занятті усна відповідь вирішення задачі	0...10 0...2 0...4 0...4
3	Змістовий модуль 3. Правове регулювання охорони та використання окремих природних ресурсів: присутність на лекційному занятті усна відповідь вирішення задачі	0...10 0...2 0...4 0...4
4	Аналітичний огляд наукової статті	0...10
5	Модульна контрольна робота	0...20
Усього поточний і проміжний модульний контроль		60
Семестровий контроль (диференційований залік)		40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		

0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
------	--------------------------	--	--

9. Політики курсу.

Політика відвідування занять та виставлення балів. Для всіх здобувачів вищої освіти відвідування лекцій і практичних занять курсу є обов'язковими, за виключення випадків пов'язаних з оформленням індивідуального графіку відвідування. Враховуються всі бали отримані під час поточного контролю (усні відповіді, вирішення задач, модульна контрольна робота). Активна участь під час практичних та лекційних занять, участь у студентських конференціях, студентських олімпіадах, підготовка наукових публікацій тощо є підставою для нарахування додаткових балів.

Недопустимі пропуски та запізнення на заняття; користування мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування; недотримання строків виконання навчально-наукових завдань тощо.

За об'єктивних причин (наприклад, карантин, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно з використанням системи «Moodle» та онлайн відео-конференцій. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані види робіт або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»](#). Повторне складання диференційованого заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання диференційованого заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, участь у науково-практичних конференціях за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні контрольних (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів,

виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

10. Рекомендована література

1. Анісімова Г.В. Теоретичні засади розвитку екологічного законодавства України в контексті природно-правової доктрини : монографія / Г.В. Анісімова. Харків : Право, 2019. 672 с.
2. Екологічне право : підручник / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, А.К. Соколова [та ін.] ; за ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2021. 552 с.
3. Екологічне право України : навч. посіб. / за ред. І.І. Каракаша, Т.Є. Харитонової, А.І. Черемнової. Вид. 1-ше. Одеса : Гельветика, 2018. 408 с.
4. Сучасні теоретичні та прикладні засади права природокористування в національній еколого-правовій доктрині : монографія / за заг. ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2023. 912 с.
5. Protecting the Periphery: Environmental Policy in Peripheral Regions of the European Union. Edited by Susan Baker, Kay Milton and Steven Yearley. [Taylor & Francis](#), 2020. 174 p.